

A Városligeti fasort kísérő telkek és kertek története

Nagy Regina Helga

Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzés, nappali tagozat

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet/ Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Belső témavezető: dr. Takács Katalin, egyetemi docens, MATE, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Szakedolgozatom témája a Városligeti fasor melletti közvetlen telektömbök – Damjanich és Benczúr utcák határolta terület - kialakulási történetének felkutatása, illetve egy mai állapotfelmérés. Témaválasztásom oka főként a területen való jártasságom, helyismeretem, mivel középiskolai tanulmányaimat az itt elhelyezkedő Budapest Fasori Evangélikus Gimnáziumban végeztem, így nem idegen számomra a környezet.

Célom ennek a kutatásnak az elvégzésével elsősorban a vizsgálati területen található telkek beépítésének feltárása, elsősorban a telekhasználatra, a szabad terekre, így elsősorban a díszkertekre és zöldfelületekre való fókuszálással. Célom emellett a mai állapotok ismertetései, amely tükrözi az idők során történt változások eredményét. Ezentúl készítek az itt található díszkertről található összes információt, ezzel egy kisebb listát alkotva, ezzel segítve a leendő későbbi ebben a témában való kutatások könnyebbségét. Ezen kutatások vezettek a következő megfigyelésekhez.

1823 és 1872 közötti rohamos fejlődés és a gyümölcsudvarokból tájképi kertekké alakulás után megfigyelhető, hogy mindössze harminc év leforgása alatt szinte teljesen eltűnt a régi díszkertek pompája. A telkeket elfelezték és még jobban beépítették. A bérházak felcserélték a villaépületek nagy részét és a kertek stílusa és funkciója is megváltozott. Megjelentek az iskolaudvarok, a tenispályák, sima udvarok és kertek. Az 1944-es kataszteri térképen még jobban kirajzolódik a beépítettség mértéke és a kertek, zöldfelületek eltűnése. Az itt még észrevehető néhány díszkert mára átalakult játszótérre, parkká vagy irodaház udvarává. Mindössze ennyi maradt meg a régi tájképi díszkertekből. A második világháború jóvoltából a kertek és épületeik mind sérültek, helyreállították az épületeket, viszont a kertek és udvarok

egy sokkal egyszerűbb kialakítást kaptak. Néhány megmaradt villa közvetlen környezeténél (Ráth György Múzeum, 1855.; Walter Rózsi villa, 1938.) még fellelhetőek az eredetileg kialakított villakertek egyes nyomai, de általánosságban ez sajnos nem jellemző a mai városligeti fasor menti telkek területére.

A kutatások és megfigyelések alapján megállapítható, hogy a régi díszkertekből szinte semmi nem maradt fenn, legfeljebb egy-egy idős növényegyed. Mivel az évek során egyre jobban beépítésre került a terület, a stílus átformálódása és az igények változása miatt a kertek is átépítésre kerültek. Leegyszerűsödtek és megfogyatkoztak mind mennyiségi, mind területi, mind építőművészeti értelemben. Egy-két helyen még fellelhetőek egyes maradványok, de azok sem az 1867-es időszakból, hanem későbbi építkezések építéstörténeti korszakaiból. A villakertek maradványain túl az egykori díszkertekre vezethetőek még vissza a területen ma is megtalálható nagyobb összefüggő zöldfelületek, így például iskolaudvarok, parkok és játszóterek, mivel ezeknek az egykori kerteknek a “zöldjéből” jöttek létre, formálódtak ki.

Sajnálatos módon kerttervek jellemzően nem állnak rendelkezésre, néhány helyszínrajz, fényképek tanúskodnak meglétükről, továbbá néhány városi polgár gondolata adja vissza nekünk a Városligeti fasor kertjeinek jellegét és hangulatát.